

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3402/2025. (XII. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Márki Zoltán, dr. Schanda Balázs és dr. Varga Réka* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Handó Tünde, Haszonicsné dr. Ádám Mária és dr. Patyi András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítéltábla Bhar.III.69/2024/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozót a Székesfehérvári Járásbíróság 2023. július 3-án kihirdetett 6.B.310/2022/19. számú ítéletében bűnösnek mondta ki közösség elleni uszítás bűntettében, és egy évre próbára bocsátotta.
- [3] Az indítványozó önálló, általános képviseleti jogosultsággal rendelkező képviselője, elnöke volt egy mozgalomnak, mely szervezet célja a Kárpát-medencében élő magyarság önrendelkezési jogának elősegítése. Az indítványozó 2019 októberében az október 23-i nemzeti ünnepel kapcsolatban megemlékezést szervezett. A rendezvényt előzetes regisztrációhoz kötve zártkörűre tervezte, arról internetes honlapokon is hirdetést jelentetett meg. Az internetes honlapokon elhelyezett hirdetés szerint „hagyományőrző, rendhagyó, interaktív megemlékezésen programként kommunisták műveinek elégetésére, Molotov koktéllal célbadobásra, kommunistákra célba lövésre, valamint vörös, uniós, illetve LMBTQP zászlók égetésére fog sor kerülni.” Az indítványozó azt is egyértelművé tette, hogy a felhívásban az LMBTQP mozaikszóval illetett közösségen az LMBTQ néven ismert társadalmi közösséget érti.
- [4] Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az eredetileg a vád tárgyává tett, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 216. § (1) bekezdése szerinti közösség elleni erőszak nem valósult meg, mert az indítványozó vádlott magatartása riadalom keltésére nem volt alkalmas, valamint a felhívás közzétételével megvalósuló vádlotti tevőlegesség nélkülözi a kihívóan közösségellenesség fogalmát. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint lényeges körülmény volt, hogy a felhívás olyan weblapokon történt, amelyet hasonló gondolkodásmódú személyek olvashattak, így az viszonylag zárt körben látogatott, valamint a rendezvényen történő részvétel előzetes regisztrációhoz volt kötve. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor megállapította, hogy az indítványozó magatartása kimeríti a Btk. 332. § c) pontja szerinti közösség elleni uszítás bűntettét. Az elsőfokú bíróság – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatát alapul véve – kifejtette, hogy a büntethetőség alkotmányos küszöbét a gyűlöletre uszítás jelenti, mert csak az a magatartás foglalja magában azt a bizonyos mérték fölötti veszélyt, amely a véleménynyilvánításhoz való jog korlátozását megengedhetővé teszi. Az indítványozó magatartását vizsgálva az elsőfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a felhívásban rögzített társadalmi csoport tagjai ellen a zászlóégetés kilátásba helyezésével történő buzdítás alkalmas a gyűlölet kiváltására, az erőszak érzelmi előkészítésére, amely cselekmény már meghaladja a véleménynyilvánítás szabadsága által biztosított jogokat. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a közösség elleni uszítás nem eredménybűncselekmény, vagyis elegendő, ha az elkövető uszító magatartása alkalmas a csoport tagjai elleni gyűlölet kialakulására.
- [5] Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó és meghatalmazott védője felmentés, az ügyészség a terhelt terhére történő minősítés, a vád szerinti közösség elleni erőszak bűntette megállapítása, illetve pénzbüntetés kiszabása érdekében jelentett be fellebbezést. A Székesfehérvári Törvényszék 2024. március 21-én kelt 2.Bf.140/2023/8. számú ítéletével megváltoztatta az elsőfokú ítéletet, és a vádlottat felmentette a közösség elleni uszítás bűntettének vádjáról. A törvényszék arra az álláspontra helyezkedett, hogy a vádlott az „LMBTQP zászlóégetés” meghirdetésével nem pusztán az LMBTQ ideológiát kritizálta és nyilvánított dehonesztáló, becsmérítő módon véleményt, hanem a lakosság nemi identitására, illetőleg szexuális irányultságra tekintettel elkülönült csoportjával (az LMBTQ közösséghez tartozókkal) szemben is negatív értékítéletet fogalmazott meg. A törvényszék

- egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a Btk. 216. §-ában szabályozott közösség elleni erőszak bűncselekménye nem valósult meg, mert a vádlott terhére rótt magatartás nem volt kihívóan közösségellenes.
- [6] A másodfokú bíróság – az elsőfokú bírósággal ellentétben – azonban arra az álláspontja helyezkedett, hogy az indítványozó magatartása nem volt uszítás. A terhelt helytelenítés, kifogásolás, értékítélet fogalomkörébe vonható tevékenysége értékelhető érzelemalkotó ráhatásként más személyekre, azonban a tevékenységben nem vált meghatározóvá a támadásra irányuló mozgósítás. A bíróság álláspontja szerint a közrend elvont veszélyeztetése nem alapozhat meg büntetőjogi felelősségre vonást, a gyűlöletre uszítás elkövetési magatartása esetében a köznyugalom megzavarására alkalmas módon történő elkövetést kell értékelni. A törvényszék álláspontja szerint az interneten, két honlapon történő felhívás nem volt alkalmas a lakosság egyes csoportjai, különösen az LMBTQ közösség tagjaival szembeni szenvedélyek olyan mértékű felszítására, amely magában hordozta volna az erőszakos jellegű (konkrét) sérelem bekövetkezésének reális lehetőségét.
- [7] A másodfokú ítélet ellen az ügyészség jelentett be fellebbezést a vádlott bűnösségének a vádirati minősítés szerinti megállapítása és vele szemben büntetés kiszabása végett. A harmadfokon eljáró Győri Ítéltábla 2024. szeptember 18-án meghozott Bhar.III.69/2024/9. számú ítéletében megváltoztatta a másodfokú bíróság ítéletét, és az indítványozót bűnösnek mondta ki közösség elleni uszítás büntetében, ezért egy évre próbára bocsátotta. A harmadfokú bíróság megállapította, hogy az első- és a másodfokú bíróság ellentétes döntése, valamint az ettől eltérő ügyészégi álláspont eltérő jogértelmezési kérdésre vezethető vissza. Jelen ügyben is a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltósághoz való jog konkurál egymással.
- [8] A harmadfokú bíróság is egyetértett abban az első- és a másodfokú bírósággal, hogy a vád szerinti közösség elleni erőszak büntette nem állapítható meg, mivel a vádlott magatartása nem minősült kihívóan közösségellenesnek, mert a magatartás világban megjelenő ismérvei nem voltak valóságosan fenyegetőek a csoporthoz tartozó egyének számára. A harmadfokú bíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy a Btk. 332. § c) pontja szerinti közösség elleni uszítás valamennyi törvényi tényállási eleme megvalósult-e. Az ítéltábla hangsúlyozta, hogy a gyűlöletre uszítás és az erőszakra uszítás nem azonos fogalmak, a gyűlöletre uszítás nem jelenti az erőszak közvetlen veszélyét, illetve az erőszakos jellegű konkrét sérelem reális lehetőségét. Ez utóbbiakat az „erőszakra uszítás” fordulat fedi le. Az ítéltábla indokolása szerint az internetes honlapon történő közzététel megfelel a nagy nyilvánosság kritériumának, mivel az bárki számára elérhető volt, függetlenül attól, hogy a honlapokat csak meghatározott kör látogatta. Az ítéltábla többször is utalt a Kúria egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélezését vizsgáló joggyakorlat elemző csoport 2015-ben készült összefoglalójára, mely rögzítette, hogy a közösség elleni uszítás tényállása a köznyugalom, a társadalmi békét védi, ezáltal túlmegy a konkrét személyek elleni gyűlölködő megnyilatkozásokon, valamint a „mindenkihez szóló” becsmérően általánosító kijelentéseken is. A harmadfokú bíróság álláspontja szerint a vádlott azzal, hogy egyenlőség jelet tett az LMBTQ közösség és a pedofilok közé, már negatív véleményt fogalmazott meg, és a gyűlölet kiváltására alkalmas kifejezést használt. A zászlóvetés nem csak a gyűlöletre, hanem – a Molotov-koktél célbadobással kontextusba helyezve – az erőszakra uszítás megállapítására is alkalmas volt. Az ítéltábla szerint ezért a felhívás szövege nem pusztán véleménynyilvánítás, a gyűlöletre uszítás elkövetési magatartása megállapítható a vádlott terhére.
- [9] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény IX. cikk (1) és (4)–(5) bekezdéseinek sérelmére hivatkozással kérte a Győri Ítéltábla Bhar.III.69/2024/9. számú ítéletének megsemmisítését. Álláspontja szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy meddig terjed a véleménynyilvánítás szabadsága, valamint hogy az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése szerinti védett közösség fogalmába beletartozik-e az általa LMBTQP-nek nevezett közösséghez tartozó pedofilok csoportja. Az indítványozó véleménye szerint a vád tárgyává tett magatartás, bár kétségkívül provokatív módon került nyilvánításra, a véleménynyilvánítási szabadság keretein belül maradt, mert az indítványozó nem egy meghatározott közösség ellen akart uszítani, hanem provokatív módon kívánta véleményét kifejteni egyes – álláspontja szerint „kártékony” – ideológiákkal, társadalmi csoportokkal szemben. Az indítványozó kifejtette, hogy az alapügyben nincs szó olyan magatartásról, amely esetében a közvetlen és nyilvánvaló veszélye fennállna annak, hogy a köznyugalom, a társadalmi béke felborulna, vagy a gyűlölet szítása nyomán ellenséges, erőszakos érzelmek támadnának az „LMBTQP” csoport vonatkozásában. Hivatkozik továbbá arra is, hogy a pedofil személyek köre nem tartozik a védendő csoport körébe, ezért a bírói döntés alaptörvény-ellenesnek tekinthető már azáltal, hogy az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése szerinti védendő közösségnek minősíti az indítványozó által LMBTQP mozaikszóval megjelölt közösséget. Az indítványozó emellett kéri az Abtv. 61. § (1) bekezdése alapján a támadott döntésben alkalmazott intézkedés végrehajtásának felfüggesztését.

II.

- [10] 1. Az Alaptörvénynek az alkotmányjogi panaszban hivatkozott rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.

(5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek – törvényben meghatározottak szerint – jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.”

- [11] 2. A Btk. indítvány elbírálása szempontjából releváns rendelkezései:

„216. § (1) Aki más valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási csoporthoz vagy a lakosság egyes csoportjaihoz tartozása vagy vélt tartozása, így különösen fogyatékosága, nemi identitása, szexuális irányultsága miatt olyan, kihívóan közösséggel szembe forduló magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy az adott csoport tagjában riadalmat keltsen, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

„332. § Aki nagy nyilvánosság előtt
[...]

c) a lakosság egyes csoportjai, illetve azok tagjai ellen – különösen fogyatékoságra, nemi identitásra, szexuális irányultságra tekintettel – erőszakra vagy gyűlöletre uszít, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

III.

- [12] 1. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósága feltételeinek vizsgálatakor az alábbiakat állapította meg.
- [13] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért mindenekelőtt megvizsgálta, teljesültek-e az indítvány befogadhatóságának az Abtv.-ben meghatározott feltételei.
- [14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokú bírósághoz címezve, amely jelen ügyben teljesült. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [15] 1.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz indítvány vizsgálata kapcsán azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz csak részben felel meg az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt további formai követelményeknek. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [az Abtv. 27. §-át], az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [IX. cikk (1), (4)–(5) bekezdései], valamint a támadott bírói döntést. Az indítvány részletes, alkotmányos elven alapuló indokolást az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése tekintetében tartalmaz, így az alkotmányjogi panasz ebben a részében megfelel a határozott kérelem követelményének.
- [16] 1.2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így bármelyik kimerítése önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [17] Jelen ügyben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét veti fel az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben az, hogy a Győri Ítéltábla az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó kötelezettségével összhangban járt-e el, amikor megállapította, hogy az indítványozó terhelt magatartása nem minősül védett véleménynyilvánításnak.

- [18] 2. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül érdemben bírálta el az ügyet.

IV.

- [19] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [20] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 3002/2024. (I. 12.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság azonban nem vonhatja el az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül {3002/2024. (I. 12.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróság helyesen ítélte-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolatát.
- [22] 2. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a Btk. 332. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt közösség elleni uszítás hogyan értelmezendő az Alaptörvény IX. cikkével összhangban.
- [23] 2.1. Előrebocsátja az Alkotmánybíróság, hogy a Btk. 332. § c) pontjába ütköző bűncselekmény törvényi tényállását a 2016. évi CIII. törvény 55. §-a, 2016. október 28. napján kezdődő hatállyal módosította. A módosításhoz fűzött indokolás szerint „a Btk. 332. §-a a »gyűlöletre uszítás« cselekményét tartalmazza ugyan, azonban a joggyakorlat által kialakított értelmezés alapján valójában az erőszakra uszítást rendeli csak büntetni.” A törvényi indokolás szerint „nem mellőzhető a gyűlöletre uszítás fogalmának az erőszak konkrét veszélyével való összekapcsolásán alapuló értelmezés meghaladása”. Ezért a módosítás „a jelenlegi elkövetési magatartást bővíti oly módon, hogy az erőszakra uszítást is megjeleníti, amellyel egyértelművé válik, hogy a gyűlöletre uszítás és az erőszakra uszítás nem azonos fogalmak”, „[a] törvény szerinti gyűlöletre uszítás – amely a hatályos szabályozás alkotmánybírósági és jogalkalmazói értelmezéséhez képest előrehozott büntetőjogi védelemnek tekinthető – tehát nem jelenti egyértelműen az erőszak közvetlen veszélyét, illetve az erőszakos jellegű konkrét sérelem reális lehetőségét, ez utóbbit a törvény az »erőszakra uszít« fordulattal fedi le”.
- [24] Az Alkotmánybíróságnak nem feladata a perbíróság – a törvényi tényállással kapcsolatos – dogmatikai levezetésének tüzetes vizsgálata. „A büntetőjogi dogmatika a maga előre kialakított gondolati sémáival átvállalja a bíró lelkiismereti felelősségének terheit azzal, hogy kivonja az ítélezést a rögtönzések és az önkény köréből” (Békés Imre: A jogállami bűncselekménytan alapjai; idézi Szabó András: Büntetőjogi dogmatika – alkotmányjogi dogmatika, Jogtudományi Közlöny 1997. július–augusztus, 293. o.). Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az alapügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjai, illetve a jogerős döntésben foglaltak kapcsán indokoltnak tartja rögzíteni a felrótt bűncselekmény vonatkozásában a büntetőjogdogmatikai és az alkotmányos értelmezés összhangjával kapcsolatos álláspontját. Ami valójában – kezdettől fogva – változatlan. S ennek nyomán elkerülhető és elkerülendő olyan büntetőjog-dogmatikai félreérthetőség, amely alkotmányjogi terminológiában visszaköszön, jelentkezik.
- [25] 2.2. Kétségtelen, hogy a perbírói jogértelmezés a gyűlöletet úgy értelmezi, mint a cselekvésbe csapó agressziót, mint erőszakba átcsapni hajlamos érzelmi-indulati állapotot. Ilyen dogmatikai értelmezésre azonban valójában – a 30/1992. (V. 26.) AB határozat [korábbi Btk. 269. § (1) bekezdése kapcsán tett] megállapításai, sem pedig a Btk. 332. § (1) bekezdés c) pontja alapján – nincs jogi alap. A törvényi tényállás ugyanis nem a cselekvésre felhívást tartalmaz, hanem a gyűlölet felkeltését önmagában bünteti. Önmagában mint immateriális, alkalmas és eredményt nem kívánó tevékenységet. Kiváltképp szembetűnő ez a törvényhozói szándék a 2016. október 28-tól hatályba lépett módosítás, illetve annak indokai alapján.
- [26] A gyűlöletre uszítás önmagában veszélyeztető bűncselekmény. A veszélyeztetés az alkalmasságban van. A gyűlölet előítéletes tudati és lelki állapot, s nem előkészületi állapota más bűncselekménynek. Ez is lehet, de e nélkül is megáll. Ehhez képest a büntethetőség alapvető kritériuma az alkalmasság, ami viszont a perbírói megfigyelés, értelmezés, mérlegelés és jogi értékelés tárgya. A hatályos törvényi tényállásban két elkövetési magatartás

van, s két tényállási elemnek van jelentősége. Önálló és különálló elkövetési magatartás az erőszakra uszít és a gyűlöletre uszít. Korábban sem volt olyan értelmezésnek jogi alapja, ami a gyűlöletre uszít elkövetési magatartás esetében az erőszakra utalással segítette ki a tényállásszerűség megállapítását, a hatályos jog alapján pedig az ilyen értelmezés eleve jogi alap nélküli. Ehhez képest egyaránt önálló értelmezést igényel az erőszak (aminek perbírói, ítélkezési gyakorlata – értelemszerűen – nem vet fel kétségeket), és a gyűlölet, mely értelmezésének viszont „erőszakmentesnek” kell lennie.

- [27] 2.3. A közösség elleni uszítás a közösségbe tartozás, az együvé tartozás fennálló állapotának, a közösségek egymásközi és belső békéjének megbontására törekvő magatartást rendeli büntetni. Az ilyen magatartás az, ami-ben a társadalomra veszélyesség (ha tetszik, a társadalmakra veszélyesség) megbúvik. A gyűlöletre uszítás jogi tárgya az emberi méltóság, a – törvényi tényállás szerinti – személyösszességhez, csoporthoz tartozó emberi méltósága, miáltal a többes egyéni jog megsértésének a veszélye fenyegeti a csoporthoz tartozó méltóságát. E méltóságsértés lényege, hogy az elvont veszélyeztetés a döntő.
- [28] A gyűlöletre uszítás a közrend és köznyugalom megzavarásának konkrét, nyilvánvaló és azonnali veszélyeztetése nélkül is megvalósul. A magyar büntetőjogban létezik az elvont (távoli) és konkrét (közeli) veszély fogalmisága. Az azonnali és nyilvánvaló, felismerhető veszély fogalma pedig semmivel sem mond többet, mint a magyar büntetőjogi dogmatika konkrét veszélye. A törvényi tényállásban viszont nincs – s korábban sem volt – célzat, sem pedig olyan külső eredmény, amelynek azonnali és nyilvánvaló veszélye egyáltalán szóba kerülhetne. Immateriális és veszélyeztető bűncselekményről van (és volt) szó, s márpedig ehhez a veszélyeztetéshez nem rendelhető hozzá további veszélyeztetés. (Lehetséges, hogy a gyűlöletre uszítás immateriális, veszélyeztető bűncselekménye – ami tehát önmagában befejezett – az adott esetben olyan sikeres, hogy a köznyugalom megzavarásának konkrét veszélye is fennforog. Ez azonban a gyűlöletkeltésre alkalmasságon túl olyan többlet eredmény, ami az elvont veszélyt sikeressége folytán konkrét veszélybe lendíti. Ami viszont nem törvényi tényállási eleme e bűncselekménynek.)
- [29] 2.4. A gyűlöletre uszítás olyan bűncselekmény, amely megvalósításának alkalmasnak kell lennie arra, hogy az adott személyösszességet, csoportot kitevő egyének emberi méltóságát sértve, s általa a békességüket megbontva immateriális bűncselekményként a gyűlölet érzése révén veszélyeztesse a közbékét.
- [30] A gyűlölet alapvetően érzés, ellenézés, mással szembeni ellenézés, a gyűlöletézés éplélektani alapon fennálló indulati-érzelmi állapot, ami viszont nem méltányolható. (A büntetőjogban nem ismeretlen az olyan indulati-érzelmi állapot, aminek van, lehet méltányolhatósága, vö.: erős felindulásban elkövetés, vagy jogos védelem egyes esetei). S ehhez képest mindaz (kijelentés, megnyilvánulás), ami kívülvilágban észlelhető értelmi tartalma folytán ennek kialakulása, kialakítása, átadása szolgálatában álló, alkalmas gyűlöletkeltésre. Közömbös az előadásmód higgadt vagy hevült mibenléte, intenzitása. Az uszítás nem szinonimája a büntetőjogi fogalmiságban használatos felhívásnak (akár annak előkészületi, akár a részesi fajtájának). Az uszítás a meglévő beállítódás, avagy viselkedést befolyásoló indulati-érzelmi állapot szabadon engedése, továbbadása. Az elkövető a gyűlöletézését nem tartja féken. Valójában ez lesz felróhatóságának alapja.
- [31] 2.5. A lényeg tehát, hogy a perbírónak kell a történeti valóság megállapított elemeiből jogi következtetést vonnia arra, hogy az adott elkövetői magatartás alkalmas-e a gyűlöletesség és az uszítás megállapítására. Az „alkalmasság” sem idegen a büntetőjogtól, amint az a garázdaság esetében is a tényállásszerűség feltétele, avagy a fenyegetés törvényi fogalmára vonatkozó értelmező rendelkezés esetében is perbírói megállapítást igényel.
- [32] 3. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatálybalépését követően már számos döntésében megerősítette, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága általában mindenféle közlés szabadságát magában foglalja, függetlenül a közlés módjától, értékétől, erkölcsi minőségétől, és többnyire a valóságtartalmától is. A véleménynyilvánítás szabadsága azonban egy olyan alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]; 3325/2024. (VII. 29.) AB határozat, Indokolás [28]].
- [33] Az Alaptörvény IX. cikk (4)–(5) cikke kifejezetten nevesíti az emberi méltóságot, valamint meghatározott közösségek méltóságát mint a véleménynyilvánítás szabadságának korlátait. Az Alaptörvény így az emberi méltósághoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága kapcsolatában kifejezte, hogy az emberi méltóságnak van egy, a véleménynyilvánítás szabadsága által sem érinthető magja [lásd hasonlóan: 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [32]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [57]; 19/2024. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [33]–[35]].

- [34] Az Alaptörvény IX. cikk (4)–(5) bekezdésének célja – közvetlenül vagy közvetve – az emberi méltóság védelmével azzal, hogy meghatározza, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások, illetve meghatározott közösségek méltóságának a megsértésére. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése az egyének, az (5) bekezdése az Alaptörvényben nevesített közösségek méltóságának védelmét határozza meg olyan értéknek, amelynek megsértésére nem irányulhat a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása [3273/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [5]]. Az Alaptörvény IX. cikk (4)–(5) bekezdése tehát a véleménynyilvánítás határait jelöli ki [3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]; 3273/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [30]]. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi” [3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [35] Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben megállapította, hogy „[a] véleményszabadság nemcsak bizonyos fel fogások vagy eszmék, hanem magának a véleménynyilvánításnak a lehetősége előtt nyit szabad utat. [...] A közhatalom, illetve a közhatalmat gyakorlók ellenőrzése és a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása érdekében pedig bizonyos fokú túlzást, provokációt is magukban foglalhatnak. Éppen ez adja ugyanis a plurális és sokszínű demokratikus berendezkedésű társadalmak alapját. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybíróági gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme” [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]; 7/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [25]–[26]; 19/2024. (XI. 11.) AB határozat, Indokolás [34]]. Az Alkotmánybíróság 3273/2024. (VII. 24.) AB határozatában is hangsúlyozta az emberi méltóság Nemzeti hitvallás által is kiemelt kitüntetett szerepét, amelyet az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése is kifejez azzal, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátjaként nevesíti (Indokolás [62]).
- [36] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény elfogadása óta nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy bizonyos büntető tényállás megvalósítása, jelen esetben a gyűlöletre uszítás alkotmányos korlátja-e a véleménynyilvánítás szabadságának – ilyen gyakorlat csak az Alaptörvény elfogadása előtt volt.
- [37] 4. Az Alkotmánybíróság ezek után az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben értékelte, hogy a Győri Ítéltábla ítéletében foglalt jogértelmezés összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikkében garantált védelmével.
- [38] 4.1. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága csak szűk körben korlátozható, az Alkotmánybíróság, valamint a rendes bíróságok gyakorlata alapján is az „uszítás” jelenti azt a szintet, amely esetében a véleménynyilvánítás szabadsága szükséges és arányos mértékben korlátozható. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a vádlott magatartásával „az egyes nemi identitást valló emberek ellen gyűlöletre uszított az Alaptörvényben deklarált véleménynyilvánításhoz való jog bástyája mögé bújva.”
- [39] A másodfokú bíróság ugyanazon vizsgálati szempontokat érvényesítette döntésének meghozatala során, mint az elsőfokú bíróság, de eltérő következtetésre és eredményre jutott. A másodfokú bíróság is hangsúlyozta a véleménynyilvánítás szabadsága szűk körben történő, többek között az emberi méltósághoz való jogra tekintettel történő korlátozhatóságát. A terhelt magatartásával kapcsolatosan ugyanakkor a másodfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az pusztán negatív értékítélet megfogalmazását jelentette, amely nem volt kihívóan közösségellenes, nem feltűnően történt a közzététel, ezért a bíróság álláspontja szerint nem lépte túl a véleménynyilvánítás határát.
- [40] A harmadfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az alsóbb fokú bíróságok ellentétes döntése alapvetően jogértelmezési kérdésre vezethető vissza. A harmadfokú bíróság – az első- és másodfokú bírósághoz hasonlóan – kiemelte a konkrét ügy vonatkozásában a véleménynyilvánítás szabadságának, valamint az emberi méltósághoz való jognak az ütközését. A harmadfokú bíróság – az Alkotmánybíróság korábbi döntéseire alapozva – kiemelte, hogy az emberi méltósághoz való jog a véleménynyilvánítás szabadságának korlátja lehet, amelynek alkotmányos küszöbe a gyűlöletre uszítás. A harmadfokú bíróság megállapította, hogy a vádlott önmagában azzal, hogy egyenlőségelet tett az LGBTQ közösség és a pedofilok közé, negatív véleményt fogalmazott meg és gyűlölet kiváltására alkalmas kifejezést használt. A vádlott által felhívott zászlóégetés – a Molotov-koktél célbadobással kontextusba helyezve – a bíróság álláspontja szerint már nem pusztán véleménynyilvánítás, hanem erőszakos cselekményekre, illetve gyűlölet gerjesztésére irányuló felhívás, amely kimeríti a gyűlöletre uszítás feltételeit. A harmadfokú bíróság kiemelte, hogy a plakát nem értékelhető az eltérő nemi identitású emberekre vonatkozó értékítéletnek, mert a társadalmi vita szintjét meghaladják azok a magatartások, amelyek a Btk.-ban szabályozott valamely büntetőjogi normába ütköznek.

- [41] 4.2. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az eljáró bíróság helyesen ismerte fel azt, hogy jelen ügyben a mások emberi méltóságát sértő gyűlöletre uszítás a véleménynyilvánítás alkotmányos korlátja. A bíróság mérlegelte, hogy az indítványozó terhelt által intézett felhívás, amennyiben kimeríti az „uszítás” tényállását, nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körébe. Az alapügyben eljáró bíróság – egyébiránt mind az első-, mind a másod-, mind a harmadfok – felismerte az ügy alapjogi vonatkozásait, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadsága, valamint az emberi méltóságra tekintettel történő alkotmányos korlátozás érintettségét. Tekintettel arra, hogy a gyűlöletre uszítás véleménynyilvánítással összefüggő alkotmányos elemzésére nincs az Alaptörvény hatálybalépése után kialakított alkotmánybíróági gyakorlat, a bíróság alapvetően az Alkotmánybíróság korábbi, az Alaptörvény hatálybalépését megelőző gyakorlatában kimunkált szempontokat vette figyelembe a konkrét ügyben az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadsága viszonyának elemzésekor. A bíróság érvelését az Alkotmánybíróság 2012 előtti gyakorlatának azon részére, azon okfejtésére alapította, mely szerint a gyűlöletre uszítás jelenti a büntethetőség alkotmányos küszöbét. A gyűlöletre uszítás mint magatartás ugyanis természeténél fogva az érintettek becsületét, méltóságát érinti, így az emberi méltósághoz való jog sérelmét jelenti, amely a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos korlátja {30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 179; 18/2000. (VI. 6.) AB határozat, ABH 2000, 117, 122.}. Az Alaptörvény a Nemzeti hitvallásban és a IX. cikk (4) bekezdésében kiemelt jelentőséget tulajdonít az emberi méltóságnak, és azt a véleménynyilvánítás korlátjaként ismeri el. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az emberi méltóság belső magját a véleménynyilvánítás korlátjának tekinti, következésképpen nem áll az Alaptörvény védelme alatt az olyan vélemény, mely az emberi méltóság belső magját érinti.
- [42] A bíróság megközelítése, mely szerint a gyűlöletre uszítás éppen az emberi méltóságot sérti, és ezért nem áll a véleménynyilvánítás védelme alatt, ugyan az Alkotmány hatálya alatt született alkotmánybíróági gyakorlatra támaszkodik, ebben a vonatkozásban összhangban van az Alaptörvény véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó felfogásával és az Alkotmánybíróság gyakorlatával, amely az emberi méltósághoz való jogot helyezi a középpontba [lásd ehhez: 3273/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [30]; 19/2024. (XI. 11.) AB határozat]. Az alsóbb fokú bíróságok kifejezetten hivatkoztak az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésére. A harmadfokon eljáró Győri Ítélőtábla ítéletével kapcsolatban az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az ítélet döntése meg sem említi az Alaptörvényt, helyette az Alkotmányra hivatkozik az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben. Az Alkotmánybíróság felhívja a figyelmet arra, hogy az Alaptörvény 28. cikke a jogszabálynak az adott jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezését és alkalmazását fogalmazza meg követelményként a bíróságokkal szemben. Megállapítható ugyanakkor, hogy a jogerős ítéletet hozó ítéletábra is – tartalmilag – figyelemmel volt az emberi méltóság megsértésére.
- [43] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy ugyan a véleménynyilvánítás szabadságának és az emberi méltósághoz való jognak az egymáshoz való viszonyát részletesen – az Alaptörvény negyedik módosítására tekintettel – értelmező 19/2024. (XI. 11.) AB határozat még nem került elfogadásra a jogerős ítélet meghozatalakor, lényeges, hogy az eljáró bíróság a vádlott magatartását éppen az emberi méltósághoz való jog sérelmére tekintettel nem tekintette a véleménynyilvánítás szabadsága alá tartozónak, így a bírói döntés ezzel az alkotmánybíróági döntéssel is összhangban van.
- [44] Annak megítélése, hogy a vádlott magatartása kimeríti-e az uszítás tényállási elemét, illetve hogy az elkövető magatartását az eljáró bíróságok helyesen minősítették-e uszításnak, a rendes bíróságok hatáskörébe tartozik, alapvetően jogértelmezési kérdés. Nem az Alkotmánybíróság feladata a büntető törvényi tényállás egyes elemeinek, jelen esetben az elkövetési magatartásnak az értelmezése. Az Alkotmánybíróság feladata annak vizsgálata, hogy az eljáró bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, jelen esetben a véleménynyilvánítás szabadságának érintettségét, mérlegelték-e a korlátozhatóság szempontjait. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróság figyelemmel volt az emberi méltósághoz való jog kiemelt szerepére a véleménynyilvánítás szabadságával és annak korlátozhatóságával összefüggésben, mindezekre tekintettel a támasztott ítélet az alkotmányos értelmezés tartományán belül maradt, ezért nem merült fel a bírói döntés alaptörvény-ellenessége.
- [45] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Győri Ítélőtábla döntésével nem sértette meg az indítványozónak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített jogát, ezért az indítványt elutasította.
- [46] 6. Az alkotmányjogi panasz elutasítására tekintettel az Alkotmánybíróságnak nem kellett döntenie az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése tárgyában előterjesztett kérelemről {hasonlóan például: 3166/2021. (IV. 30.) AB határozat, Indokolás [48]; 3244/2024. (VII. 5.) AB határozat, Indokolás [33]}.

*Dr. Polt Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke*

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró*

*Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hende Csaba s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Kozma Ákos s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Varga Réka s. k.,
előadó alkotmánybíró*

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [47] A határozat rendelkező részével egyetérték, az alkotmányjogi panasz indítvány elutasítását szavazatommal támogatam. Úgy vélem ugyanis, hogy a bíróság helyesen ismerte fel az ügy alapjogi összefüggéseit és azokra kellően figyelemmel volt az ítélethozatalkor.
- [48] Fontosnak tartom ugyanakkor kiemelni a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság, valamint a közösségek méltóságának védelme Alaptörvényből fakadó kapcsolatrendszerét érintően az alábbiakat.
- [49] Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése az állam kötelezettségévé teszi az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak a védelmét. Ez az alkotmányos parancs az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósággal nem összeegyeztethető magatartásokat érintően kötelezettségeket ró mind a jogalkotóra, mind a jogalkalmazóra egyrésztől az ilyen cselekmények kivédésére, megelőzésére, másrésztől az azok által okozott sérelem orvoslására. Ilyen, az emberi méltósággal nem összeegyeztethető magatartások a gyűlölködő, gyűlöletkel tő cselekmények – akár egyes emberekkel, akár közösségekkel szemben fejtik ki azokat. Az alkotmányozó hatalom ezekkel szemben – 2013. április 1. óta – a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásával az Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdéseiben kiemelt védelmet biztosít.
- [50] Ennek oka – ahogyan arra Magyarország Alaptörvényének negyedik módosításához fűzött indokolás kifejezetten utal –, hogy az Alkotmánybíróság vonatkozó korábbi gyakorlata világossá tette: „törvényi szinten nem biztosítható hatékony fellépés a gyűlöletbeszéddel szemben, ezért azt az Alaptörvény módosításával indokolt megalapozni”. Az alkotmányozó ezen szándékának érvényt szerezve az Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdései immáron nem csupán azt deklarálják, hogy a véleménynyilvánítási szabadság külső korlátja lehet az emberi méltóság, hanem annak is megteremtik az alkotmányos alapjait, hogy a véleménynyilvánításhoz való jog korlátozására akár az egyén, akár egy közösség méltóságának a védelmére figyelemmel kerüljön sor.
- [51] Az Alaptörvény IX. cikkének a módosítása ezáltal a méltóságot sértő véleménynyilvánítással szemben igénybe vehető jogi eszközök kialakításának az új alkotmányos alapjait fektette le. Egyúttal megteremtette annak lehetőségét, hogy jelentősen kibővüljön a közösségek méltóságának a védelmére igénybe vehető jogi eszközök köre.
- [52] A hosszabb ideje létező büntetőjogi védelmet, amely több büntetőjogi tényállással szankcionálja a közösségek tagjaival szembeni gyűlölködő megnyilvánulásokat, a polgári jogba tartozó jogvédelmi és jogérvényesítési eszközök egészítették ki. A jogvédelmi paletta bővülésén túl ezen változás jelentősége abból is fakad, hogy míg a büntetőjogi eszközök kizárólag az állam büntető igényének az érvényesítését és azáltal a speciális és generális

prevenциót szolgálják, addig a polgári jogi út elérhetővé tétele az egyéni és a közösségi igények érvényesítésének, valamint az okozott sérelem okán a reparáció és a kompenzáció igénylésének a lehetőségét teremtette meg.

- [53] Az Alaptörvény módosítása nyomán ugyanakkor a méltóság büntetőjogi védelme is átalakult.
- [54] A méltóság védelmét szolgáló büntetőjogi tényállások mind a régi, mind a hatályos büntető törvénykönyvben megtalálhatók. Így a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) a XII. fejezet III. címében, a szabadság és az emberi méltóság elleni bűncselekmények között rendelkezett például a közösség tagja elleni erőszak vagy a kiszolgáltatott személy megalázása elleni fellépésről. A hatályos Btk. a XXI. fejezetében az emberi méltóság és egyes alapvető jogok elleni bűncselekmények között rendeli büntetni például a közösség tagja elleni erőszakot (Btk. 216. §), valamint a kiszolgáltatott személy megalázását (Btk. 225. §).
- [55] Ehhez képest régi Btk. a köznyugalom elleni bűncselekmények között, a XVI. fejezet II. címében szabályozta a közösség elleni izgatást. A hatályos Büntető Törvénykönyv a közösség elleni izgatásnak megfelelő törvényi tényállást közösség elleni uszítás néven szintén a köznyugalom elleni bűncselekmények között, a XXXII. Fejezetben nevesíti. Ez utóbbi ebből – vagyis a Btk. rendszerében való elhelyezéséből – fakadóan elsődlegesen a köznyugalom mint társadalmi érdek védelmét szolgáló tényállás. Általános védett jogi tárgya a köznyugalom, illetőleg a köznyugalom fennmaradásához fűződő érdek. A közösség nyugalma hangulatkeltéssel vagy a tudat, az érzelmek befolyásolásával könnyen megzavarható. Az adott bűncselekmény társadalomra veszélyessége abból fakad, hogy nyugtalanságot idéz elő a társadalom egyes csoportjai közötti zavartalan kapcsolatok befolyásolásával.
- [56] Az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése – különösen a bíróságoknak címzett és az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályára figyelemmel – ugyanakkor utat nyitott a tényállás olyan értelmezése előtt, amely szerint az másodlagos jelleggel a közösségek jogainak és érdekeinek a védelmét is szolgálja. Így a tényállás másodlagos, speciális védett jogi tárgya a magyar nemzet, továbbá valamely nemzeti, etnikai, faji, vallási közösség vagy a lakosság egyéb csoportja is lehet. Azok a gyűlöletkeltő magatartások ugyanis, amelyek szankcionálására a közösség elleni izgatás alkalmazható, a köznyugalom megzavarásán túl a nevezett közösségek méltóságának megsértésére is alkalmasak. A tényállás ezért a köznyugalom védelmével együttesen a közösségek méltóságának a védelmét is szolgálja. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság már a 3146/2018. (V. 7.) AB határozatban megjegyezte: „azok a gyűlöletkeltő magatartások, amelyek szankcionálására a közösség elleni izgatás büntetőjogi tényállása alkalmazható, a köznyugalom megzavarásán túl – adott esetben – a közösségek méltóságának a megsértésére is alkalmasak. A tényállás ilyen módon a köznyugalom védelmével együttesen a közösségek méltóságának a védelmét is szolgálja” (Indokolás [47]).
- [57] A fentiek alapján úgy vélem, hogy az Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdései nem csupán a polgári jog, hanem a büntetőjog területén is kibővítették a közösségek méltóságának a védelmére igénybe vehető jogi eszközök körét. A két jogterület így egymást kiegészítve valósíthatja meg azt a komplex védelmet, amely az Alaptörvényben deklarált jogok érvényesülését képes garantálni.

Budapest, 2025. november 18.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [58] 1. A határozat rendelkezésével és a hozzáfűzött indokolással – a jogértelmezés és alkotmányos értelmezés összhangjának alapvetően helyes hangsúlyára törekvése és alapállása nyomán – egyetértettem.
- [59] Ugyanakkor – s iméntivel összefüggésben – a határozat indoklásában, a felrótt bűncselekmény, illetve a jogerős döntés vonatkozásában, az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadsága/joga viszonyában kifejtett álláspont kapcsán eltérő hangsúlyozást tartok indokoltnak; amit párhuzamos indokolásként csatolok [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [60] 2. Előrebocsátom, hogy amint eddig, így most sem tartom (tartottam volna) helyénvalónak egy, végeredményében az anyagi igazság alapján álló – vagyis a vádban felrótt magatartás kapcsán, s a bizonyítási eljárás alapján rögzített történeti valóság és a büntető törvényi tényállás egybeesését, avagy egybe nem esését megállapító és ehhez képest – a büntetőjogi felelősséget eldöntő ítélet megsemmisítését a büntető anyagi jog mikénti alkalmazása okolásával. [Nyilvánvalóan más az eljárási jog (vö.: tisztességes eljárás) mikénti alkalmazásának kérdése.]

- [61] Ez részint a perjogi lehetőségek (kúriai felülvizsgálat) elől vonná el a levegőt, illetve azzal válna versengővé, részint pedig olyan kereshetőségi jognak teremtené rendszerinti utat, ami nem csupán a Kúria után, hanem már annak előtte is, és büntető anyagi jogilag tenné megkérdőjelezhetővé a jogerős büntetőítélet büntetőjogi felelősségben való döntését (aminek pedig alapja és kiindulópontja a tényállásszerűség). Álláspontom szerint egyik sem állna a jogbiztonság szolgálatában (értelemszerűen más, ide nem értendő, valamely büntetőjogi tényállás alkotmányossági helyénvalósági revíziójának, normakontrolljának a kérdése.)
- [62] 3. A Büntető Törvénykönyv Különös Részében rögzített törvényi tényállások valójában már egy előzetes társadalmi mérlegelésen átesett döntés következményei, amit a jogalkotó elvégzett, a bűncselekményt létesítő fogalom, a társadalomra veszélyesség alapján. S mindennek az előtételzése, avagy céltételzése is egyértelmű, miszerint a Btk.-t „[a]z Országgyűlés az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak, továbbá az ország függetlenségének, területi épségének, gazdaságának, valamint a nemzeti vagyonnak a védelme érdekében, Magyarország nemzetközi jogi és európai uniós kötelezettségeinek figyelembe vételével, az állam kizárólagos büntető hatalmának érvényesítése céljából” alkotta (vö.: Btk. preambuluma).
- [63] Kétségtelen, hogy a büntetőjog az állam legmarkánsabb, legerősebb eszköze arra, hogy beavatkozzon polgári életébe. És kétségtelen az is, hogy ezt nem a törvénytörő egyén védelme érdekében, hanem a sértett egyén védelme szolgálatában teszi, miáltal a társadalom védelmét, a társadalmi együttélés biztonságát és békéjét szolgálja.
- [64] Ezzel szemben pedig eleve fel sem merül annak alkotmányos kétsége, illetve igénye, hogy a megsértett egyén jogának védelme érdekében álló büntetőtörvény – ami az állam büntetőhatalma érvényesítésének közvetítője, illetve a kizárólag az államot megillető büntetőhatalom érvényesítésének közvetítője – az alkalmazása esetében csupán a terhelt mint a büntetőjogba ütköző magatartást elkövető egyén alapjogi vizsgálata útján, illetve révén válik alkotmányosan igazolhatóvá.
- [65] A büntetőtörvény az előzetes társadalmi mérlegelésen átesett válasz, s az előzetes mérlegelés tárgya – mind a büntető törvényi tényállások, mind pedig a büntetések esetében – értelemszerűen éppen az, hogy szükséges-e az elkövető egyéni alapjogaiba nyilvánvalóan beavatkozást jelentő törvény, illetve szükséges-e a beavatkozás alapját biztosító törvény.
- [66] Ehhez képest pedig minden további alkotmányossági gondolkodás tárgya, minden további alkotmányossági vizsgálat címzettje – valójában és egyben – burkoltan a büntetőtörvény helyénvalósága is. Amivel nem értek egyet.
- [67] Valójában nem a perbírónak kell felismernie egy büntető törvényi tényállás, illetve alkalmazásának alkotmányos összefüggését, hanem a jogalkotónak, a perbíróra pedig az a feladat, s egyben kötelezettség hárul, hogy az adott ügyben alkalmazza a törvényt. Felismernie pedig azt kell, hogy adott ügyben – a vád keretei között – melyek azok a tények, amelyek a büntető és büntetőeljárás jogszabályok alkalmazásához jelentősek, s mindezt a valóságosság érdekében, illetve végett (vö.: Be. 163. §).
- [68] 4. Álláspontom szerint az alkotmányos vita tárgya szempontjából lényeges kiindulópont az a – 2016. évi CIII. törvény 55. §-hoz fűzött törvényi indokolással is felismert – jogértelmezésben megnyilvánult probléma (s annak minden továbbgyűrűző hatása), aminek egyértelmű következménye volt, hogy a ma hatályos Btk. 332. § (1) bekezdés c) pontja szerint külön álló elkövetési magatartás az erőszakra uszítás és a gyűlöletre uszítás. E probléma gyökerét a 2016. évi törvenymódosítás közömbösítette.
- [69] Az Alkotmánybíróság jelen határozatával pedig egyértelműsíti, hogy valójában a jogalkotói szándékkal kezdetől egyező, s büntetőjog-dogmatikai alapon sem volt kikezdhető a „gyűlöletre uszítás” bűncselekményével kapcsolatos alkotmányossági álláspontja, ami ma is fennálló. Ez helyénvaló.
- [70] Ennek kapcsán – a határozat indokolásának IV/2. pontjában (Indokolás [22] és köv.) foglaltakon túlmenően – megemlítem, hogy a gyűlölet mint indulati-érzelmi állapot, olyan ellenérzés, amely nyilvánvalóan több mint ami a bírálati, kritikai álláspont, nézet esetében, a saját igazság védelme érdekében méltányolható, elfogadható.
- [71] A gyűlölet lényege önmagában álló, nem csupán ellentétes nézet gondolata mozgatja, hanem ellenségeskedés, értelmi tartalma szerint támadó ellenérzés. S ennek a támadó tartalmú ellenérzésnek a terítésére, szétterítésére szülő. Valójában nem meggyőzést, párbeszédet igénylő, hanem egyoldalú, s a másik, az adott személyösszeségbe, csoportba tartozónak, az egyénnek, ebbéli mivolta miatti (nem fizikai) támadását jelenti. Abból a feltevésből indulva, hogy az ilyen támadó tartalmú ellenérzés a társadalmi együttélés, demokratikus vita, közbeszéd keretein belül maradó, mondván a véleménynyilvánítás szabadsága és joga alapján az ilyen támadhatóság biztosított.

- [72] Ez azonban alapvetően helytelen feltevés. Önmagában már abból adódóan is, hogy ultimátumszerű magatartásról van szó, mivel – értelemszerűen – a gyűlöletérzés ellenében csak egy magatartás választható, az, ha annak címezte a gyűlöletre okot adó mivoltát feladja, s átáll. Ez pedig azt is jelenti, hogy a gyűlöletet hordozó, terítő elkövető magának tartja fenn annak jogát, hogy a másik ember méltóságának mércéje legyen. Ez pedig egyenesen szemben áll az Alaptörvény II. cikkével.
- [73] Kétségtelen, hogy az emberi méltóság sérthetetlen. Viszont kétségtelen, hogy sérthető. Az Alaptörvény II. cikk szerinti tétele pedig önmagában – csupán a kijelentésénél fogva – nem képes arra, hogy bárki ebbéli szándékát, magatartását megakadályozza, nem képes arra, hogy bárkit féken tartson attól, hogy ilyet tegyen. Erre a büntetőjog rendeltetett. Az való erre, s ennek alkotmányos igazolása önmagában is megálló.
- [74] „A büntetőjog léte tulajdonképpen annak is az elismerése, hogy a közhatalom nem képes hiánytalanul megóvni mindazt, ami a polgárai számára becses: életüket, méltóságukat, vagyonukat. Ha tehát nem tudja a bajnak elejét venni, akkor ígéri, legalább utána nyúl a bajkeverőknek. Amikor ezt az állam magára vállalja, egyben tiltva a magánbosszút, monopolizálva a büntetőhatalmat, azt is magára vállalja, hogy meghatározza, mik a bűncselekmények, mikor él büntetőhatalmával” [Király Tibor: A büntetőhatalom korlátai I/1.; MTA 1988. április 29. székfoglaló előadás, Magyar Tudomány 88/10. szám.].
- [75] A büntetőhatalom gyakorlásának, a büntető ítékezésnek alkotmányossága a véleménynyilvánítás szabadságával és jogával, illetve annak korlátozásával, korlátozhatóságával kapcsolatos igazolást nem igénylő.
- [76] A büntetőjog értékhordozó, értékvédő jog, amit nem semlegesíthet, és nem közömbösíthet „a vélemény, annak értéktartalmára tekintet nélkül védendő” kitételekre hivatkozás. A gyűlölettevés önkényes magatartás, s alapjogra hivatkozás pedig önkény nem igazolható.
- [77] 5. Indokoltnak tartom rögzíteni, hogy – bár az indoklás IV/2.3. pontja (Indoklás [27]–[28]) erre kifejezetten kitér – az értelmezési probléma gyökere nem csupán büntetőjog-dogmatikai esetlegesség, hanem alkotmányjogi terminológiai természetű is, aminek hatása érezhető. Az ún. *clear and present danger* kategória alkalmazása valójában az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága gyakorlatában használatos, gyakorlatából átvett kategória.
- [78] A magyar büntetőjogban azonban ennek használata, akárcsak felemlítése indokolatlan. Amint a határozat is tartalmazza a magyar büntetőjogban létezik az elvont (távoli) és a konkrét (közeli) veszély. Az azonnali és nyilvánvaló, felismerhető veszély fogalma pedig semmivel sem mond többet, mint a magyar büntetőjogi dogmatika konkrét veszélye. S helyes dogmatikai értelmezés talaján az adott bűncselekmény alkalmazása és annak Alaptörvény szerinti alkotmányos helyénvalósága közötti viszony az ún. *clear and present danger* kategória használata, illetve közvetése nélkül is beazonosítható, sőt talán anélkül pontosabb is (vö.: Szabó András: Gyűlöletbeszéd és gyűlöletre uszítás, Kriminológiai Közlemények 60. szám 63–68. o.).
- [79] 6. Kétségtelen, hogy a – helyesen a külvilágban észlelhető körülményekből való következtetésen alapuló – ítélezési gyakorlatnak a gyűlöletre uszítás bűncselekménye esetében olyan tényállási elemek megállapítását kell megtennie (a gyűlölet és az uszítás), melyek fogalmisága önálló, s más törvényi tényállásokban nem vagy elvéve meglévő fogalmiságú magatartás értelmezését igényli.
- [80] A gyűlöletre uszítás (ugyanúgy, mint az emberölés) nyitott törvényi tényállás, amikor a jogalkotó valójában nem határozza meg pontosan, hogy mi az elkövetési magatartás, ám ehhez képest az sem tartható, ha – analogikusan – a „felhívás” bevett fogalma válik behelyettesíthetővé. (Ugyanakkor a „felhívás” fogalmának részesi felelősség megállapítása kapcsán – értelemszerűen, s a hagyományos értelmében – jelentősége lehet.)
- [81] A tényállásban sem célzat, sem valójában eredmény nincs. Értelemszerűen nem tekintendő egyiknek sem az adott tényállás szerinti személyösszességre, illetve csoportra vonatkozó kitétel. Ehhez képest pedig a tudattartalom szempontjából nyilvánvalóan szándékos bűncselekményről van szó, ám nem feltétlen egyenes, hanem eshetőleges szándékkal is megvalósítható.
- [82] 7. Kétségtelen, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága és joga, illetve annak lehetséges korlátaival kapcsolatos felfogásnak hatása volt (van) a perbírói ítélezésre, részint az Egyezmény, illetve az EJEK gyakorlata, részint a korábbi Alkotmány, az Alaptörvény, s az Alkotmánybíróság 2012 előtti, az Alkotmánybíróság 2012 utáni gyakorlata általi közvetítéssel.
- [83] A hol tartunk, és a hova tartunk kérdésének megválaszolásához pedig nem spórolható meg annak vizsgálata, hogy mi miért volt, mi miért van.

- [84] 7.1. Az Alaptörvény IX. cikkének (1) bekezdése, amint az Egyezmény 10. cikkének (1) bekezdése egyaránt alapvető jogként elismeri (s ezáltal biztosítja) a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot.
- [85] Az Alaptörvény I. cikkének (3) bekezdése sommásan (egységesen) rendelkezik minden alapvető jog korlátozása vonatkozásában.
- [86] Az Egyezmény szabályozási technikája ettől eltérő. Az Egyezmény 10. cikke (amint 11. cikke is) külön, a 10. cikk (2) bekezdésben kifejezetten rendelkezik a szabadság gyakorlása és a jog korlátozás alá vetésének feltételeiről. S e körbe tartozónak rögzíti mindazt, „amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi integritás, a közbiztonság, a zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, mások jó hírneve vagy jogai védelme, a bizalmas információ közlésének megakadályozása, a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása céljából”.
- [87] Ehhez képest kétségtelen, hogy az Egyezmény szempontjából mindez egyaránt igazolási alapja (lehet) a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlásához való jog korlátozásának.
- [88] Álláspontom szerint az Alaptörvény szempontjából sincs (nem lehet) ez másként, legfeljebb nem ennyire szembeutó.
- [89] 7.2. Kétségtelen, hogy az Egyezményből az EJEB szűken értelmezi a korlátozás igazolhatóságát, illetve okait. Az EJEB a kijelentés, kifejezés megnyilvánulását, vagyis a stílust – függetlenül annak vulgaritásától – a beszéd („kommunikáció”) természetes részének tartja, s mint ilyet, a tartalommal együtt az Egyezménnyel védettnek tartja.
- [90] Ám az EJEB sem esik „suicidizmusba”, mivel kimondta, hogy „az egyezményes jogok megsértése végett/érdekében nem lehet szólásszabadságra hivatkozni” (vö.: ua. magyar Kúria a plakátrongálás kapcsán, mikor kimondta, hogy „alapjogra hivatkozás önkényt nem igazolhat”).
- [91] Viszont kétségtelen az is, hogy az Egyezmény nem védi a közösségek, kiváltképp a többségi közösségek méltóságát. Az EJEB *modus vivendi* gyakorlata az, hogy a po. holokauszttagadó, a fehér felsőbbrendűséget hangoztató, a terrorista szervezetet támogató műsor vs. szólásszabadság, véleménynyilvánítás szabadsága ügyekben az EJEB az ilyet ügyet nem fogadja be. [vö.: Bárd Petra: Tóta W. Árpád és a HVG esete a szólásszabadsággal, *Fundamentum* 2021/4. szám 44.o., 48.o.]
- [92] Nem az van, hogy befogadja és az Egyezmény 10. Cikk (1) cikk jogvédő és a 10. Cikk (2) cikk jogkorlátozó rendelkezéseket a konkrét ügyekben egymásra nézve alkalmazza, hanem nem fogadja be az ilyen ügyeket.
- [93] 7.3. Vagyis az EJEB gyakorlat képlete az, hogy nincs az Egyezménynek közösségek méltóságát védő rendelkezése, viszont az EJEB befogadási/be nem fogadási gyakorlata gondoskodik arról, hogy ne kelljen kifejezett álláspontot hozni, értékelést elvégezni.
- [94] Ezért azután részint tartható a vélemény, illetve véleménynyilvánítás – stílustól függetlenül – értéksemleges védelmének felfogása, részint eseti jelleggel, a befogadási gyakorlattal élve vagy kinyitnak szelepet, vagy nem.
- [95] Ami azt jelenti, hogy adott közösség vagy meg van védve vagy nem; s ennek terjedelme, köre bármikor változhat, azaz az értékek sem tekinthetők állandónak, csupán a beszéd szabadsága.
- [96] 7.4. A magyar Alkotmánybíróság – lehet mondani értelemszerűen – ezt tükrözte le, feleltette meg a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban, aminek társadalmilag konjunkturális időszerűsége még (lehet mondani) akár természet-szerű is volt. S ehhez képest alakult ki az ún. „strasbourgi ítélkezési” gyakorlat, illetve vált uralkodóvá annak mítosza. Ennek a gondolatnak az alaptétele „vélemény annak értéktartalmára tekintet nélkül védendő”. Ami kétségtelen a 7.3. pont szerinti strasbourgi képlet leképezése, meghonosítása.
- [97] Ugyanakkor a „vélemény annak értéktartalmára tekintet nélkül védendő” magyar alkotmánybíró-sági tétel – való-jában már a kimondásakor – ellentmondástól volt terhelt/vemhes. Mivel egyidőben, ugyanabból a „szájból” (ugyanazon Alkotmánybíróság által) kimondott lett, hogy a „büntetőjog érték-hordozó, érték-védő jog”.
- [98] Nos, azóta folyik e két tétel összehangolása, összebékítése. Ami szerintem reménytelen. A ’90-es, 2000-es évek így teltek, s e gondolkodás tovább fenntartása is záradékolt volt, mondván a „jogállami alkotmányvédelemben nem lehet új lapot kezdeni”.
- [99] 7.5. Az Alaptörvény azonban kétségtelen új, pontosabban újabb lapot nyitott, amikor a negyedik módosítással beiktatta a közösségek védelmét. Ez kétségtelen értékelvű – ha tetszik szuverén – lépés volt, ilyen természetű rendelkezése az Egyezménynek nincs.

- [100] S mint értékelvű lépés kódolható volt az addigi véleménynyilvánítás szabadsága mint érték, pontosabban annak EJE-b-es gyakorlata és az Alaptörvény értéklépése közötti konfliktus. Ami megoldásra vár. S ehhez a magyar Alkotmánybíróság korábbi – az EJE-b-ben azonos, EJE-b-mintájú – gyakorlata kérdéses, hogy továbbfejleszthető-e. (Nem az EJE-b-ben szembemenés, hanem az Alaptörvény alapján való gondolkodás a feladat.)
- [101] 8. A közösségek – véleménynyilvánítás szabadsága és joga ellenében való – Alaptörvény szerinti védelme a hazai, büntető ítélkezési gyakorlatban különösebb problémát nem vet fel. Mivel a büntetőjog – még mindig – értékvédő, értékhardozó jog. Valójában a legfontosabb embert védő jog. Ehhez képest – függetlenül attól, hogy ki milyen közösség tagja – bárki számíthat arra, hogy hovatartozása nem lehet méltányolható, elviselhető, magyarázható, igazoló indoka a vele szembeni bárminemű támadásnak. (Feltéve persze, ha ez a hovatartozás önmagában véve nem jogellenes, nem más támadására, avagy alkotmányos érték veszélyeztetésére irányuló.)
- [102] Ez azt is jelenti, hogy a büntetőjogi védelem az egyén szintjén teljes körű, közösség szintjén pedig a büntetőjog értékhardozó jogági mivolta alapján eldől, hogy milyen közösségnek ad ekként fokozott büntetőjogi védelmet.
- [103] A büntetőjogi védelem az egyén tekintetében, illetve szempontjából tehát – nyilvánvalóan – teljes körű. A valamely személyösszettségbe tartozás esetében pedig a büntetőjog alapján eldől, hogy az egyénnek (az egyéni védelmen túlmenően) a hovatartozását illetően mely személyösszettségbe, csoportba tartozása kap ekként is büntetőjogi védelmet.
- [104] A büntetőjogi védelem köre, a büntetőjogvéde közösségek körének terjedelme értelemszerűen s szükségképpen szélesebb, tágabb a (véleménynyilvánítás szabadsága és joga ellenében) alkotmányvéde közösségek körénél. Utóbbi természetesen nem azt jelenti, hogy aki nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadsága és joga ellenében az alkotmányvéde közösség körébe az nem védett alkotmányosan [vö.: Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés, s nem csupán a G) cikk (2) bekezdés].
- [105] Ez egymásra épülő, mindenki számára biztonságot jelentő, alkotmányos alapon álló védelmi rendszer. Ami egyben azt is egyértelművé teszi, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága/joga vigaszágán sem kikezdhető.
- [106] Önmagában és alapvetően már ebből következően sem áll fenn olyan igazolási igény, amelynek szükségességét az alapügyben hozott büntetőítélet vonatkozásában a véleménynyilvánítás szabadságára és jogára apelláló indítvány felvetette.

Budapest, 2025. november 18.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Réka alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [107] 1. A közösség elleni uszítással összefüggésben a véleménynyilvánítás szabadságának büntetőjogi korlátozásáról az Alaptörvény hatályba lépését követően nem született alkotmánybíróági döntés. Ebben az ügyben ezért az Alkotmánybíróság feladata alapvetően az volt, hogy arról foglалjon állást, hogy a korábbi alkotmánybíróági gyakorlatra épülő büntetőbíróági gyakorlat alapján született bíróági döntés összhangban van-e az Alaptörvénnyel.
- [108] Lényeges kiemelni azt az eljárásbeli különbséget, hogy az Alkotmánybíróság Alaptörvényt megelőzően a témában meghozott határozatai mind utólagos normakontroll eljárásban, Btk. tényállások alkotmányossági felülvizsgálatának tárgyában születtek. Jelen ügy egy Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz, ahol a bírói döntés alap-törvény-ellenességének kérdésében kellett állást foglalni, így az alkotmányossági vizsgálat során alapvetően más szempontokat kellett figyelembe venni.
- [109] 2. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadsága deklarálja, hogy mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához, amelynek értelmében bárki hangot adhat – megfelelő keretek között – gondolatainak, meggyőződésének, szabadon véleményt formálhat a külvilág történéseiről.
- [110] A véleménynyilvánítás szabadsága nem korlátozhatatlan alapjog. A korlátozásra valamely más érték, alapjog érdekében sor kerülhet, amelynek eszköze a polgári jog vagy a büntetőjog is lehet. Az Alaptörvény maga is nevesít néhány korlátot: így a VI. cikk (1) bekezdésében foglalt magán- és családi élet, valamint otthon védelme; a IX. cikk (4)–(5) bekezdésében foglalt emberi méltóság és (ott meghatározott) közösségek méltósága; valamint

– kiemelten – a XVI. cikk (1) bekezdésében foglalt gyermekek joga a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

- [111] 3. Jelen ügyben a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság konfliktusa merült fel.
- [112] 3.1. A véleménynyilvánítás szabadságának értelmezésekor alapvető kiindulópontnak tartom, amire az Alkotmánybíróság számos döntésében rámutatott, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, csak kevés joggal szemben kell engednie, ha pedig ezt a szabadságjogot törvény korlátozza, a korlátozást megszorítóan kell értelmezni {3169/2025. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [76]; 2/2024. (I. 9.) AB határozat, Indokolás [44]}. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény hatályba lépését követően elfogadott, 14/2016. (VII. 18.) AB határozatában rögzítette, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a véleményt annak érték- és igazságtartalmára tekintet nélkül védi {14/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [36]}. A többségi döntés is utal arra az Alkotmánybíróság gyakorlatában következetesen képviselt álláspontra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága mindenféle közlés szabadságát magában foglalja, függetlenül a közlés módjától, értékétől, erkölcsi minőségétől és többnyire a valóságtartalmától {3132/2018. (IV. 19.) AB határozat, Indokolás [28]; 17/2020. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [29]; 3048/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [22]; 3049/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [28]; 3050/2022. (II. 4.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [113] A véleménynyilvánítás szabadsága az Alaptörvény egyik védett értéke, amely a demokratikus diskurzus, a nyilvánosságban zajló közéleti vita szabadságát biztosítja. Az Alaptörvény Nemzeti hitvallását és az Alaptörvény tartalmát áthatják bizonyos értékek, azonban az Alaptörvény szövege nem említ olyan (el)kötelezettséget, mely kizárná az Alaptörvény értékeitől eltérő (korlátba nem ütköző) vélemény kifejtését.
- [114] 3.2. A véleménynyilvánítás szabadságának a közlés módjától, értékétől, erkölcsi minőségétől és akár valóságtartalmától független védelme azonban nem korlátlanul illeti meg a vélemény alkotóját. Az értéktől független védelem azt testesíti meg, hogy adott esetben bármely értékrendet megjelenítő véleménynyilvánítás védett lehet – amíg ez a vélemény, vagy közlésének módja korlátba nem ütközik. Ilyen külső korlát lehet más, Alaptörvényben foglalt és nevesített érték vagy alapjog, amelyek egyike az emberi méltóság. Ezt az Alaptörvény is nevesíti a IX. cikk (4) bekezdésében mint a véleménynyilvánítás szabadságának külső korlátját. Ezzel az alkotmányozó kijelölte azt a keretet, amelyen belül a vélemény védelmet élvez – de amely keretet átlépve a vélemény korlátozás alá esik. Ezt erősíti meg a 3418/2024 AB határozat: „az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése szerint a véleménynyilvánítás szabadságának objektív korlátja az emberi méltóság, amint arra az ezen klauzulát az Alaptörvénybe emelő negyedik alaptörvény-módosítás indokolása is utal: «[a] Javaslat alaptörvényi szinten kívánja rögzíteni, hogy a véleménynyilvánítási szabadság külső korlátja lehet az emberi méltóság».” {3418/2024 AB határozat, Indokolás [27]}.
- [115] A vélemény értéktartalomtól független védelmének tehát nem mond ellent az olyan vélemény korlátozása, amely az Alaptörvény értékrendjét teljességgel tagadja (pl. gyűlöletbeszéd), vagy amely más személy emberi méltóságának sérelmével éppen a demokratikus diskurzust mint alkotmányosan védett értéket negligálja.
- [116] Az alkotmánybírói gyakorlat is egységes abban a tekintetben, hogy elismeri: az emberi méltóság a véleménynyilvánítás szabadságának korlátja. Az Alkotmánybíróság a 19/2024. (XI. 11.) AB határozatában részletesen értelmezve a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság viszonyát, megerősítette, hogy „[a]z Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés szerinti véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis mindig csak az alkotmány (Alaptörvény) értékrendjén belül értelmezhető {3207/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [20]}. [...] [a]z Alaptörvény értékrendjében, annak Nemzeti hitvallása, illetve további rendelkezései, így a IX. cikk (4) bekezdése alapján az emberi méltóság központi szereppel rendelkezik. Ez utóbbi rendelkezés a véleménynyilvánítással szemben kifejezetten, kiemelten védett alapjoggá teszi az emberi méltóságot, amelynek van egy lényegi, érintetetlen magja.”
- [117] A véleménynyilvánítás szabadságának értelmezésekor tehát az Alaptörvény értékrendjét tekintetbe kell venni, amely pedig az emberi méltóságnak központi szerepet ad. Az emberi méltóságnak ez a lényegi, érintetetlen „magja” feltétlen, és elsőbbséget élvez a véleménynyilvánítással szemben {Indokolás [50] és [34]}. Az emberi méltósággal való bármilyen összefüggés azonban önmagában nem igazolhatja automatikusan a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását, ellenkező esetben a szabad véleménynyilvánítás tartalma kiüresedhetne (ahogyan ezt az Alkotmánybíróság a sajtószabadsággal összefüggésben már rögzítette {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [43]}).

- [118] 4. Jelen ügyben egyértelműen megállapítható volt, hogy az emberi méltóságot tudatosan, szándékosan sértő vélemény esetében a véleménynyilvánítás szabadsága nem érvényesül.

Budapest, 2025. november 18.

*Dr. Varga Réka s. k.,
előadó alkotmánybíró*

- [119] A párhuzamos indokláshoz csatlakozom.

Budapest, 2025. november 18.

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró*

- [120] A párhuzamos indokláshoz csatlakozom.

Budapest, 2025. november 18.

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Handó Tünde alkotmánybíró különvéleménye

- [121] A többségi határozattal nem értek egyet. Álláspontom szerint az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet alaptörvény-ellenes, így a megsemmisítésének lett volna helye, mivel jogértelmezése nem áll összhangban az Alaptörvénnyel.
- [122] 1. Az Alaptörvény szerkezete és értelmezési kerete – az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatára is támaszkodva – jelentős változást hozott az önmagát is átmenetinek minősített Alkotmányhoz képest.
- [123] Kiemelkedő jelentőséget kell tulajdonítani a Nemzeti hitvallásnak, az Alapvetéseknek (benne a történeti alkotmány vívmányainak beemelése az értelmezési keretbe), az alapjogoknak a Szabadság és felelősség cím alá sorolásának, valamint az Állam egy fejezetben történő megjelenítésének. Jelentős változás az, hogy az I. cikk (3) bekezdése a versengő alapjogok, illetve alkotmányos értékek mérlegelésére szabályt adott, valamint, hogy a bírói törvényértelmezés – a hagyományos normaértelmezési módszereken is túli – mikéntjét az Alaptörvény 28. cikke meghatározta. Az Alaptörvény még a saját rendelkezéseinek az értelmezésére is egyértelmű iránymutatást adott az R) cikk (3) bekezdésében.
- [124] A Nemzeti hitvallás – amelynek előképe a királyi hitlevél lehet – egyfajta fogadalom arra, hogy az ország, az állam és polgárai milyen értékek mentén elkötelezettek, cselekedeteik milyen irányba hatók legyenek pl.: „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”, „Valljuk, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.” „Valljuk, hogy polgárnak és államnak közös célja a jó élet, a biztonság, a rend, az igazság, a szabadság kiteljesedése.” Innen válik érthetővé az, hogy az Alaptörvény az „Alaptörvénnyel való összhang” vizsgálatát bízta az Alkotmánybíróságra, szemben azzal a szóhasználattal, amit az Alkotmányban találunk: „felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát”. Az „összhang” szó használatában a Nemzeti hitvallás tükröződik vissza, amely – bármilyen történelmi rosszak 1000 évnyi megtapasztalása ellenére – a jóhiszemű és bizalmat adó hozzáállást jeleníti meg a polgár és az állam viszonylatában.
- [125] Az értékvallás és felvállalás egy komoly változás az Alkotmány szövegéhez képest. Az 1949-es Alkotmány rendszerváltáskori módosításai és az Alkotmánybíróság gyakorlata kifejezetten az értéksemlegességet, s az addig elnyomott szabadságjogok gyámolítását, és a piacgazdaság, a jogállami intézmények kialakításának segítségét tekintették küldetésüknek. Az Alaptörvény értékvallása az előbbieken említetteken túl egyéb rendelkezésekben is megjelenik pl.: D) cikk, L) cikk, Q) cikk, Szabadság és felelősség cím, I. cikk. A Szabadság és felelősség cím alatt mindazon alapjogok fenntartásra és megerősítésre kerültek, amelyeket a rendszerváltáskor nyilvánítottak. Ezek közé tartozik az emberi méltósághoz való jog, és a véleménynyilvánításhoz való jog is.

- [126] 2. A büntetőhatalom nem az emberi jogok ellen van. A mai értelemben használt emberi jogok, vagy alapvető jogok első, évezredekkel ezelőtti jelenlétét és felismerését éppen a büntetőjog, és annak története igazolja. Hammurapi törvényoszlopától, a Digestákon, itthon a királyi törvénycikkeken, Werbőczy hármaskönyvén, a Csemegi-kódexen át, a mai Btk.-ig a büntetőjog egyik lényege volt olyan cselekedetek büntetése (és így megelőzése is), amelyek mások élete, testi épsége, tulajdona, becsülete, méltósága, jó hírneve ellen irányultak. A büntetőjog az emberek jogainak egyik védelmi eszköze. Emellett a büntetőjogi szabályok védik a köznyugalmat, a közbiztonságot, a közrendet stb.
- [127] Egy független, demokratikus jogállamban [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] ennek az alkotmányos eszmének, jogelvnek a része nem csupán a jogbiztonság, hanem a közrend, a közbiztonság, a köznyugalom, a vélemény-szabadság stb. alkotmányos értéke is. Az államnak ezeket éppúgy kötelessége védeni, mint ahogy az alapvető jogokat is védenie kell [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]. A büntetőhatalom a megosztott hatalmi ágak egyik megnyilvánulási módja, legyen szó a törvényhozásról (Btk. stb.), a végrehajtó hatalomról (rendőrség, ügyészség stb.), vagy a bíróságról. A büntetőhatalom az alkotmányos értékeket és az alapvető jogokat védi. Ezt erősíti meg az Alaptörvény C) cikkének (3) bekezdése: „Az Alaptörvény és a jogszabályok érvényre juttatása érdekében kényszer alkalmazására az állam jogosult.” A büntetőhatalom ezért van, ezért alkotmányos a léte. Innen indulva kell és lehet értelmezni azt, hogy a büntetőjogi tényállás összhangban van-e az Alaptörvénnyel, és a büntető ítélet az Alaptörvénnyel összhangban álló módon értelmezi-e, és alkalmazza-e az adott jogszabályt a konkrét tényállásra. Igen, a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az *ultima ratio*. Ezt jelenítik meg a büntetőhatalom viszonylatában nevesített alapjogok [Alaptörvény XXVIII. cikk (2)–(6) bekezdés]. Ez a jogelv jelenik meg a büntetőtörvénykönyvbe írt azon szabályokban, amelyek a büntethetőség alól alanyi vagy tárgyi alapon kivételeket határoznak meg. Másrészt ezt jeleníti meg a bírói függetlenségnek a bíró azon kötelezettségével való összekapcsolása, hogy a törvényeket kell alkalmaznia, s hogy a törvényeket az Alaptörvény 28. cikke szerint kell értelmeznie.
- [128] 3. Az indítványt az Alkotmánybíróság azzal fogadta be, hogy „a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét veti fel az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó kötelezettségével összhangban járt-e el, amikor megállapította, hogy az indítványozó terhelt magatartása nem minősül védett véleménynyilvánításnak.” Az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy „a gyűlöletre uszítás véleménynyilvánítással összefüggő alkotmányos elemzésére nincs az Alaptörvény hatálybalépése után kialakított alkotmánybírósági gyakorlat”. Ebből a megállapításból annak kellett volna következnie, hogy az Alkotmánybíróság elvégzi a kérdés Alaptörvény szerinti vizsgálatát, ideértve akár azt is, hogy – a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban meghatározott módon – felhasználja a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban kidolgozott érveket, jogelveket, alkotmányos összefüggéseket. Annak az utólagos normakontroll eljárásnak az egyik tárgya a gyűlöletre uszítás bűncselekményének törvényi tényállásával lényegében egyező törvényi rendelkezés [régi Btk. 269.§ (1) bekezdés] volt. A 30/1992. (V. 26.) AB határozatnak a gyűlöletre uszítással kapcsolatos – a támadott jogi norma alkotmányosságát indokoló – II. és IV. részében az alaptörvényi keretekben is értelmezhető módon hivatkozott a jogintézmény történeti gyökereire, az emberi méltósághoz való jogra és annak állam általi védeltségének követelményére, a demokratikus jogállamból eredeztethető és védendő alkotmányos értékekre (köznyugalom). Ugyanitt a gyűlöletre uszítás elkövetési magatartását – a Curia joggyakorlatát is felidézve – is elemzi pl.: a gyűlöletre izgatás alatt „olyan lázongó kifakadások értendők, amelyek alkalmasak arra, hogy az emberek nagyobb tömegében a szenvedélyeket oly magas fokra lobbantsák, amelyből gyűlölet keletkezvén, a társadalmi rend és béke megzavarására vezethet”. Másrészt viszont ennek az AB határozatnak egy másik fejezete a külföldről, más hagyományokkal bíró jogrendszerekből átvett kifejezést is említett zárójelesen, amely kifejezés (*clear and present danger*) – ahogyan azt a határozat IV. rész 2.3. pontja (Indokolás [28]) is magyarázza – a törvényi tényállás megállapításakor téves utakra viheti a bírót. A Btk. hatályos rendelkezése nyilvánvalóvá teszi, hogy az erőszakra uszítás és a gyűlöletre uszítás két külön tényállás. A törvényi tényállás helyes értelmezése a feltétele annak, hogy az adott ügyben a bíró a valóságnak megfelelő és a törvénynek megfelelő ténybeli és jogi megállapításokat tegyen. A törvényértelmezés ugyan a bíró hatásköre, de az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezésben az Alkotmánybíróságnak van hatóköre. Ez óvja meg a bírót attól, hogy – különösen az alapjogok versengését magában rejtő törvényi tényállás megállapításakor – a jogértelmezése elszakadjon az Alaptörvénytől, attól, hogy a jogértelmezése önkényes legyen. Ezért lett volna fontos az, hogy a dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolásában megfogalmazott érvek, értelmezések a határozatban nagyobb részben jelenjenek meg.
- [129] A határozat elmulasztotta a büntetőhatalom által védett alkotmányos értékek, és alapjogok, valamint a véleménynyilvánításhoz való alapjog elhatárolását, ennek az Alaptörvény keretei közötti értelmezését. Elmulasztotta annak megerősítését is, hogy a bűncselekmény törvényi tényállásával egybevágó magatartás kívül esik a vé-

leménynyilvánítás védelmi körén. Az Alkotmánybíróság a 19/2024. (XI. 11.) AB határozatban már kinyilvánította, hogy az a magatartás, amely egy a Btk.-ban meghatározott bűncselekmény törvényi tényállását valósítja meg, az nem áll a véleménynyilvánításhoz való jog alkotmányos védelme alatt. Ilyen esetben nem arról van szó, hogy a büntetőjog az I. cikk (3) bekezdése szerint korlátozza a véleménynyilvánítás szabadságát. Ha a bűncselekmény törvényi tényállása megvalósult, akkor az elkövető nem igényelheti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése szerinti védelmet. Ha utóbbinak a büntetőjoggal védett jogi tárgy (köznyugalom, emberi méltóság stb.) ellenében érvényesülnie kell, azt a büntetőjogi szabályokon belül jeleníti meg a törvényhozó [pl.: Btk. 226. § (3) bekezdés]. Más eset az, ha az ügyben hozott ítélet olyan magatartást azonosít bűncselekményként, amely az Alaptörvény 28. cikknek megfelelő értelmezés esetén nem volna annak minősíthető.

- [130] 4. Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok kötelezettségévé teszi, hogy a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Az indítvánnyal támadott ítélet ugyan felismeri a törvény mögött rejlő alapjogokat, azonban az Alaptörvényt teljesen figyelmen kívül hagyja, annak meghivatkozását elkerüli, és az általa alkalmazott törvény Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezését elmulasztja. Ezt az Alkotmánybíróság nem intézheti el azzal, hogy a jövőre vonatkozóan figyelmeztetéssel él a bíróság felé, másrészt jóváhagyólag tudomásul veszi azt, hogy egy felső bíróság figyelmen kívül hagyja az Alaptörvényt. E tekintetben egyetértek *dr. Patyi András* alkotmánybíró különvéleményében kifejtett gondolatokkal.
- [131] 5. A támadott ítélet azon hiányossága, hogy az alapjogokat, alkotmányos értékeket nyilvánvalóan érintő ügyben az Alaptörvényre tekintet nélkül járt el, önmagában elégséges indoka lett volna az ítélet alaptörvény-ellenességének a kinyilvánításához. Másrészt viszont – erre a hiányosságra is visszavezethetően – az ítéleti megállapítás dogmatikai levezetése is kétségeket keltő. Az ítélet úgy is olvasható, hogy a vádban nem nevesített, de a bíróság által azonosított „A” csoport elleni erőszakra való felhívásból vezeti azt le, hogy a „B” csoport ellen legalább a gyűlöletre uszítás megvalósult. Ez ellentmondani látszik a határozat IV. rész 2. pontjában (Indokolás [22] és köv.) kifejtetteknek, valamint *dr. Márki Zoltán* alkotmánybíró párhuzamos véleményében tovább részletezett – az alaptörvényi gyökerekre visszavezethető – dogmatikai levezetésnek. Így alaposnak mondható az a kétely, amelyet az indítványozó felvetett. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a támadott ítélettel szembeni kétely, az ítélet megsemmisítése nyilvánvalóan nem jelentette volna azt, hogy egy megismételt eljárásban a bíróság ne juthatott volna ugyanarra a végkövetkeztetésre. Az Alkotmánybíróság nem bírálhatja felül az ítélet megalapozottságát, de ha a döntés alapjául szolgáló jogértelmezés nem áll összhangban az Alaptörvénnyel, az a megsemmisítést indokolja.

Budapest, 2025. november 18.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné dr. Ádám Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [132] 1. Az alkotmányjogi panasz alapján lefolytatott eljárásban a teljes ülés – az Ügyrendben foglaltakra hivatkozással – külön befogadási eljárás lefolytatása nélkül, érdemben bírálta el az ügyet.
- [133] A szavazásra feltett szöveget tartalmi hiányosságai, és az indokolás ellentmondásosságai okán nem támogattam. Az indítvány érdemi vizsgálatban történő elutasításának lehetőségét a testületi vita során alapvetően nem zártam ki, de tekintettel arra, hogy az ügy az Alaptörvény szerinti alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott alkotmánybíróági határozatok szerinti gyakorlat alkalmazhatóságának részletes elemzésén túl – mellyel a javaslat adós maradt – a jogegységi és a további ügyek egységes elbírálásához kapcsolódó, az Alaptörvényen alapuló szempontok kidolgozása is szükséges lett volna.
- [134] Az Abtv. 63. § (1) bekezdése szerint az ügy érdemében határozattal dönt az Alkotmánybíróság, mely bevezető részből, rendelkező részből és indokolásból áll. Ez a tartalmi egység jeleníti meg az Alkotmánybíróság döntését.
- [135] Az Abtv. 39. § (1) bekezdése szerint, ha a törvény másképpen nem rendelkezik, a döntés mindenkire kötelező. Ez a törvényi szabály teszi különösen nélkülözhetetlenné a tartalmi egységet az Alaptörvénnyel való összhang vizsgálatánál.

- [136] A fenti és a releváns szabályokból következően a határozattal szembeni elvárás, hogy az teljes terjedelmében egyértelmű legyen, az alaptörvény-ellenesség vizsgálata minden, az ügyvel kapcsolatos összefüggésre terjedjen ki, megállapításai és hivatkozásai megalapozottak legyenek, az egész határozat részei közötti összhang biztosított legyen és természetesen az Alaptörvénnyel összhangban legyen.
- [137] A szavazásra feltett javaslat tekintetében maradéktalanul ezek az elvárások nem teljesültek.
- [138] 2. A többségi szavazattal elfogadott határozat indokolása szerint a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye „lehetőségét veti” fel az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben, hogy a Győri Ítéltábla azon megállapítása, miszerint az indítványozó terhelt magatartása nem minősül védett véleménynyilvánításnak, az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakkal összhangban van-e.
- [139] A panasz megalapozatlanságának rögzítése mellett a többségi támogatással elfogadott határozat indokolása szerint az Alkotmánybíróság – kiemelve, miszerint az Alkotmánybíróság nem vonhatja el az ítélező bíróságok hatáskörét – azt vizsgálta, hogy „az eljáró bíróság helyesen ítélte-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával való kapcsolatát”.
- [140] Figyelembe véve azt, hogy az Alkotmánybíróság döntése, vagyis a rendelkező rész és az indokolás egységes egészet kell alkotson, mások (így a jogalkalmazók és a jogalkotó) számára nem csupán a rendelkező rész, hanem az indokolásban tett megállapítások is kötelezőek, különösen fontos a konkrét ügyben elfogadott határozat teljes szövegének egységessége és a vizsgált kérdés összefüggéseinek teljeskörű feltárása. Ennek még nagyobb jelentősége lett volna a jelen indítvány vizsgálata során, amikor az Alaptörvényre alapított értelmezéssel kellett a korábbi határozatok alkalmazhatóságáról dönteni.
- [141] Álláspontom szerint a többségi támogatással elfogadott határozat mindezen elvárásoknak csak részben tesz eleget, ezért azzal, az indokolás tartalmának hiányosságai okán nem tudtam egyetérteni.
- [142] 3. Az indítványozó abból indult ki, hogy a bíróság által marasztalt közlésének megengedhetőségét a véleménynyilvánításhoz való jognak a más természetes személyek, illetve egyes meghatározott jellemzőkkel rendelkező közösségek méltóságát sértő volta [Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdés] mérlegelésével kellett (volna) a bíróságoknak megítélni. A többségi határozat a vizsgálatot jelentős részében ezen megközelítés szerint, más részében pedig az ügyben eljáró bíróságok által a korábbi – még az Alaptörvény hatálybalépése előtt megalkotott – alkotmánybírósági gyakorlatra alapított megállapítások „jóváhagyásával” folytatta le.
- [143] Ezáltal az Alkotmánybíróság döntésének indokolásában elmosódnak, vagy meg sem jelennek olyan lényeges szempontok, mint például az, hogy az alaptörvényi rendelkezésekkel együtt – büntetőjogi szempontból – a véleménynyilvánítás korlátját jelentik a mindenkor büntető tényállások is. Az ezek közül a jelen ügyben releváns közösség elleni uszítás (Btk. 332. §) pedig a lakosság egyes Btk. által (is) védett csoportjainak példálózó felsorolásában olyan jellemzőkkel rendelkező közösségeket is nevesít (köztük a nemi identitás, szexuális irányultság alapján létrejött közösségeket is), amelyeket az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése nem. Az Alkotmánybíróság eljárása szempontjából ezért a jelen ügyben – mivel nem ez kellett képezze a vizsgálat fő szempontját – véleményem szerint nem döntő jelentőségű, hogy a IX. cikk (5) bekezdése egyébként maga is jelöl meg a véleménynyilvánítás korlátjaként egyes jellemzők alapján létrejött közösségeket. Ennek ellenére a határozat indokolása számos helyen utal a IX. cikk (4) bekezdése mellett annak (5) bekezdésére is.
- [144] Ha a jelen ügyben a Btk. által biztosított védelem személyi körének alkotmányosságát kívánta megkérdőjelezni az indítványozó, azt a jogszabállyal (Abtv. 26. §), nem pedig a bírói döntéssel szembeni alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) útján kifogásolhatta volna; ilyen érvelést viszont nem terjesztett elő. A bírói mérlegelés szakjogi aspektusának megítélése pedig, nevezetesen, hogy a konkrét közlés az „uszítás” büntetőjogi fogalmát kimerítette-e, amint arra egyébként maga a többségi határozat indokolása is utal, nem az Alkotmánybíróság, hanem a bíróságok hatáskörébe tartozó kérdés. Mindezekre tekintettel véleményem szerint az indítvány visszautasításának is helye lehetett volna.
- [145] 4. Mivel az Alkotmánybíróság többsége mégis az indítvány érdemi vizsgálatát tartotta szükségesnek, az álláspontom szerint egyben megeremtette annak lehetőségét is, hogy a testület az Alaptörvény hatálya alatt, immár a – véleménynyilvánítás szabadságának és az emberi méltósághoz való jognak az egymáshoz való viszonyát részletesen, már az Alaptörvény negyedik módosítására is tekintettel értelmező – 19/2024. (XI. 11.) AB határozatban írtakra is figyelemmel összefoglalja és szükség esetén újraértelmezze az idevágó gyakorlatát. Amint arra a bíróságok ítéletei is utalnak, illetve a határozat maga is megállapítja, az Alaptörvény hatályba lépése óta – ez idáig legalábbis – az Alkotmánybíróság még nem járt el olyan ügyben, amelyben az uszítás, netán a gyűlöletbeszéd büntetőjogi vonatkozásainak és a véleménynyilvánításhoz való jognak az egymáshoz mérésére lett vol-

na szükség. Azáltal, hogy a többségi döntés indokolása – igaz, már az Alaptörvény hatálya alatt meghozott, azonban a véleményszabadságot más összefüggésekben érintő egyes döntésekre utalással, de – lényegében a „rég” (az Alkotmány hatálya alatt született) döntésekre hivatkozással „helybenhagyta” az eljáró bíróságoknak az Alaptörvény helyett az Alkotmányra és az az alapján kialakult gyakorlatra épülő érvelését, a döntés ezt a lehetőséget is elszalasztotta.

[146] Mindezekre tekintettel a többségi döntést nem tudtam támogatni.

[147] 5. Egyebekben, a különvéleményem 4. pontjában írtakkal összefüggésben egyetértek a *dr. Handó Tünde* alkotmánybíró asszony és *dr. Patyi András* alkotmánybíró úr különvéleményében kifejtettekkel.

Budapest, 2025. november 18.

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Patyi András alkotmánybíró különvéleménye

[148] A többségi határozathoz az Abtv. 66. § (2) bekezdése alapján az alábbi különvéleményt csatolom. Eltérő álláspontomat annak előre bocsátásával kell kezdenem, hogy a határozat túlnyomó többségével egyetértek, az indokolás büntető jogdogmatikai és alapjogi érvelését nemcsak annak részletes kidolgozottsága, hanem tartalmi irányultsága miatt is támogattam.

[149] Egyet nem értek egy olyan – terjedelmét tekintve csekélynek látszó, de megítélésem szerint jelentős – kérdéskörhöz kapcsolódik, mely látszólag a korábbi Alkotmány és az azon alapuló alkotmánybírói gyakorlat megítéléséhez és kezeléséhez kapcsolódik. De valójában, ezen keresztül az Alaptörvény – mint jogrendünk forrása és alapja – érvényesülésének és egyben autoritásának a kérdése (lényegében ezek megkérdőjelezése) is felmerül az ügyben és ebben a határozatban foglaltaktól eltérő álláspontra helyezkedtem, ami a döntés eredményének megítélésére is kihatott.

[150] Az Alaptörvény 24. cikkében foglalt rendelkezések szerint az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve és mint ilyen, alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját [(1) bekezdése és (2) bekezdés *d*) pontja], és e hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést [(3) bekezdés *b*) pontja]. Az megtámadott bírói döntés (jelen esetben a Győri Ítéltábla jogerős ítélete) és az Alaptörvény közötti összhang vizsgálata kapcsán nem hagyható figyelmen kívül, hogy az ítélezés tudatos és szándékos emberi tevékenység, és így annak az eredménye (a bírói döntés) is az. Nemcsak az ítéleti rendelkező rész, maga a döntés sem születhet meg véletlenül, hanem az indokolás megfogalmazása, leírása és aláírása is szándékolt cselekvést, egy egész cselekvéssort jelent. A dolog természetéből és az eljárási törvények rendelkezéseiből következik, hogy vannak tartalmi és adott esetben tényleges (szó szerinti) szövegátvételek korábbi iratokból, hiszen az (esetünkben) jogorvoslati döntés előzményeit és alapját ismertetni szükséges. Emellett természetesen a saját döntését megalapozó saját érvelését, saját indokait is megfogalmazza a bíróság (jelen esetben a Győri Ítéltábla), azaz saját mondatokat is leírnak a bírák. Ezért az a tény, hogy a jogerős ítéletnek ebben a (saját indokolást tartalmazó) részében az Alaptörvényt – a vizsgált körben – annak ellenére meg sem említik (olyannyira, hogy a szó sincs benne leírva), hogy az ügyben egyértelmű alapjogi helyzet és konfliktus azonosítása történik meg; különös jelentőségre tesz szert számomra. Elsősorban azért, mert az ítélet megírásakor és kiadásakor a már bő egy évtizede hatályon kívül helyezett régi Alkotmányra és annak konkrét rendelkezésére alapítja az alapjogokkal összefüggő érvelését a bíróság. Az ítéltáblai ítélet nem hivatkozik a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság kollíziójára kialakított, az Alaptörvény hatálya alatt hozott alkotmánybírói döntésekre sem, hanem a hatályát veszített Alkotmány [54. § (1) bekezdés], illetve az Alaptörvény negyedik módosításával hatályon kívül helyezett alkotmánybírói döntések [30/1992. (V. 26.) AB határozat, 12/1999. (V. 21.) AB határozat] szellemében vizsgálja az emberi méltóság sérelmét.

[151] Az alapjogi kontextus feltárása során a táblabíróság döntését tehát nem az Alaptörvényre alapozza, nem annak figyelembevételével hozza meg, hanem az érvényét és hatályát veszített, minden autoritás nélküli Alkotmányra, miközben a döntési előzményekből utal az Alaptörvényt említő részekre, illetve magára az Alaptörvényre.

[152] Ezért – megítélésem szerint – a jogerős ítélet nincs és nem is lehet összhangban az Alaptörvénnyel, mert még csak kísérletet sem tett arra, hogy azzal összhangba kerüljön. Másként megfogalmazva az eljárási ítéltáblai tanácsnak (annak ellenére, hogy annak az ítéltábla elnöke maga is tagja volt) láthatóan nem állt szándékában,

hogy az Alaptörvénnyel összhangban lévő ítéletet hozzon, a bíróság az Alkotmánnyal kívánt összhangba kerülni. Az első fogalmazás során ez még lehet, hogy tévedés volt, de az Alkotmánybíróság nem az ítélet fogalmazványát vagy tervezetét vizsgálja fölül, ahogyan a terheltek sem azt veszik kézbe mint majd még javítható szöveget, hanem az ügyben kialakított végleges álláspontot és végleges szöveget, amely – ismétlem – szándékos emberi tevékenység eredménye.

- [153] Ezt a helyzetet – vagyis, hogy az ítélet az Alkotmányt vette alapul – a többségi határozat is észlelte és az alábbi megállapítást tette: „Tekintettel arra, hogy a gyűlöletre uszítás véleménynyilvánítással összefüggő alkotmányos elemzésére nincs az Alaptörvény hatálybalépése után kialakított alkotmánybíróági gyakorlat, a bíróság alapvetően az Alkotmánybíróság korábbi, az Alaptörvény hatálybalépését megelőző gyakorlatában kimunkált szempontokat vette figyelembe a konkrét ügyben az emberi méltóság és a véleménynyilvánítás szabadsága viszonyának elemzésekor. A bíróság érvelését az Alkotmánybíróság 2012 előtti gyakorlatának azon részére, azon okfejtésére alapította, mely szerint a gyűlöletre uszítás jelenti a büntethetőség alkotmányos küszöbét.”
- [154] A bíróságnak nem az alkotmánybíróági gyakorlatot, vagy abban éppen a konkrét ügyével teljesen azonos jogkérdésben született döntéseit kell követnie, hanem a törvényt, méghozzá annak alaptörvénykonform értelmezésével. A bíróságok Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezésére irányuló kötelezettsége megaból az Alaptörvényből fakad (ilyen rendelkezése nem is volt a régi Alkotmánynak), amely kiolvasható az Alkotmánybíróság gyakorlatából (azaz hasonló ügyekben hozott döntései megállapításaiból). „Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {ld. pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie” [3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]]. Egyebek mellett ez, az Alaptörvény 28. cikkéből eredő jogértelmezési és jogalkalmazási kötelezettség az, amelyet a Győri Ítéltábla ítéletében előhívott Alkotmány nem is ismert.
- [155] Az Alaptörvény, illetve a hatálybalépését követő alkotmánybíróági gyakorlat figyelembevételének hiányát meg látásom szerint a többségi döntés rendkívül nagyvonalúan kezeli, szinte jóváhagyja, azzal a megállapításával, mely szerint „a jogerős ítéletet hozó ítélőtábla is – tartalmilag – figyelemmel volt az emberi méltóság megsértésére”, ezzel mintegy tartalmilag elfogadva az Alaptörvényt figyelmen kívül hagyó döntést. A határozat csupán megjegyzi, hogy a Győri Ítéltábla „meg sem említi az Alaptörvényt, helyette az Alkotmányra hivatkozik az emberi méltósághoz való joggal összefüggésben”, és felhívja a figyelmet arra, hogy Alaptörvény 28. cikke a bíróságokkal szemben a jogszabálynak az adott jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezését és alkalmazását fogalmazza meg követelményként. Az álláspontom szerint ez a jövőre szóló kitartás és figyelemfelhívás nem elegendő, a jogerős ítélet indokolását, az Alaptörvény kifejezett mellőzését látva a támadott bírói döntést – mivel nincs összhangban az Alaptörvénnyel – meg kellett volna semmisíteni.
- [156] Az Alaptörvénnyel az alkotmányozó egy, mind normaszövegében, mind pedig értéktartalmában a korábbi Alkotmánytól eltérő dokumentumot tett a jogrendszer alapjává, mely minden közhatalom, így a büntető ítélet meghozatalában megnyilvánuló közhatalom forrása és indoka is egyben. De az Alaptörvény nem egyszerűen egy közvetett végső jogforrás, nem valami távoli szöveg, mely a magasból figyel az állami működést, a közhatalmi döntéshozatalt, hanem annak a bírói jogalkalmazáson kívül minden jogtétel érvényesülésében, minden meghozott és végrehajtott döntésben jelen kell lennie, hiszen – amint maga fogalmaz – ez egy élő keret, a magyar állami és társadalmi létezés kerete.
- [157] A régi Alkotmánnyal (annak az 1989-ben és 1990-ben bekövetkezett jelentős módosításával) összefüggésben így fogalmazta ezt meg a 11/1992. (III. 5.) AB határozat indokolása – érdemes a szöveget úgy olvasni, hogy az Alkotmány szó helyett az Alaptörvényt értjük: az „alkotmánymódosítással gyakorlatilag új Alkotmány lépett hatályba, ami az államnak, a jognak és a politikai rendszernek a korábbtól gyökeresen különböző, új minőségét vezette be [...]. A jogállam azáltal valósul meg, hogy az Alkotmány valóban és feltétlenül hatályosul. [...] Nemcsak a jogszabályoknak és az állami szervek működésének kell szigorúan összhangban lenniük az Alkotmánnyal, hanem az Alkotmány fogalmi kultúrájának és értékrendjének át kell hatnia az egész társadalmat. Ez a jog uralma, ezzel lesz az Alkotmány valóságossá. A jogállam megvalósítása folyamat. Az állami szervek számára alkotmányos kötelesség ezen munkálkodni” (ABH 1992, 77, 80).
- [158] E szavak megfogalmazói már az égi Alkotmánybíróságból figyelik a maiak munkáját, de az üzenetük határozott és erős. Az Alaptörvénynek is valóban és feltétlenül hatályosulnia kell, fogalmi kultúrájának át kell hatnia a tár-

sadalmat és a jogrendszert (s azokat is, akik a jogot alkalmazzák), hiszen csak ezzel lehet az Alaptörvény is valóságossá. Ebben az ügyben nem láttam azt, hogy ez a folyamat megvalósult volna.

- [159] A fentiek alapján meglátásom szerint az Alkotmánybíróságnak a jogerős ítéletet – az ügy büntetőjogi megítélésére tekintet nélkül – meg kellett volna semmisítenie, és az ezt követő, alaptörvénykonform értelmezésre törekvő döntés meghozatalához kellett volna az eljáró bíróságnak támpontot adnia.

Budapest, 2025. november 18.

Dr. Patyi András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/4/2025.

• • •